

Wandelboekje over Huizum, dorp in de stad

Historisch Centrum Leeuwarden brengt dertigste stadswandeling uit

De Schrans rond 1900, voor de sloop van het voormalige gemeentehuis van Leeuwarderadeel (links) in 1916. In dat jaar werd een nieuw gemeentehuis gebouwd dat tot 1965 dienst deed. Tegenwoordig zit hier de Kunstacademie Friesland in.
Foto: Collectie HCL

Geert Veldstra

Leeuwarden Het is de dertigste historische stadswandeling van het Historisch Centrum Leeuwarden(HCL), maar eigenlijk is de term dorpswandeling meer op zijn plek voor het boekje *Voetstappen door Huizum*. In een volle Huizumer dorpskerk, het oudste monument van Leeuwarden, werden zaterdag de eerste exemplaren uitgereikt. Diverse plekken en gebouwen in Huizum waren al opgenomen in eerdere stadswandelingen van het HCL, maar een apart boekje over Huizum bestond nog niet en dat werd volgens Huizumer Peter de Haan, een van de samenstellers van het boekje, toch wel tijd. „Huizum is nog lang een apart onderdeel binnen Leeuwarden geweest. Toen ik hier in de jaren zeventig kwam wonen viel het me op hoeveel organisaties en verenigingen er nog waren die specifiek op Huizum waren gericht.”

Het dorp was tot 1944 de hoofdplaats van de gemeente Leeuwarderadeel. In dat jaar werd het samen met de rest van het zuidelijk deel van de gemeente en Lekkum en Miedum bij Leeuwarden gevoegd. Huizum werd onderdeel van de stad, maar mentaal bestond er nog lang een soort scheiding. „Huizum had meer een plattelandskarakter. Het dialect van Huizum had ook meer invloeden van het Fries.”

De scheiding tussen Leeuwarden en Huizum bood in het verleden diverse voordelen voor de Huizumers. „Huizumer militairen hadden een dag langer verlof dan de militairen uit Leeuwarden omdat Huizum als plattelandsplek gold en daarmee werd aangenomen dat ze langer bezig waren om te reizen dan een militair uit een centrumplek met een spoor als Leeuwarden. Daarnaast hoefden Huizumer slaggers geen gebruik te maken van het stadsslachthuis waardoor het vlees in Huizum goedkoper was. Als je kattenkwaad uithaalde en je had de gemeentepolitie achter je aan hoefde je alleen het spoor maar over te steken en was je van het probleem verlost.”

In het boekje komen onder andere verhalen voorbij over de dichter Jan Jacob Slauerhoff, wetenschapper Anna Maria van Schurman en de tuinderijen die Huizum rijk was. De wandeling leidt langs bestaande gebouwen zoals Bornia State aan de Verlengde Schrans, een straat die gebouwd is op de voormalige dijk van de Middellzee en zalencentrum Tivoli aan de Huizumerlaan. Arie van der Wal haalde zaterdag nog een paar herinneringen op aan de tijd waarin hij Tivoli uitbaatte. „Een van de meest opmerkelijke klanten die ik hier heb gehad was meesterkraker Aage M. Hij struinde wat in de tuinderijen achter het café rond en kwam binnen voor een kop koffie. Ik had toen niet in de gaten dat hij het was, maar ik heb nog nooit zo'n gentleman ontmoet als hij.”

Daarnaast komen er verdwenen gebouwen in het boekje voor zoals de Amerikaanse Skating Rink die twee jaar lang aan de Schrans stond. Hier kon men binnen rolschaatsen. Dit was echter van korte duur want de rolschaatsbaan brandde in 1880 af. Een van de meest opmerkelijke verhalen die medeauteur Leendert Plaisier ontdekte bij het schrijven van het boekje ging over de gardenierswoning aan de Potmarge. „Dit was voor een tuinder die in een woonboot woonde en graag een huis bij zijn tuinderij wilde. Het huis mocht hier maar tijdelijk van de gemeente staan omdat er plannen waren voor een wijkje op de plek van de tuinderij. Het stratenplan lag al klaar, maar de wijk is er nooit gekomen en het huis staat er nog.”

De historische wandelboekjes van het HCL zijn volgens directeur Geart de Vries erg in trek. „We merken dat er jaarlijks veel wandelaars naar Leeuwarden komen voor cultuurtoerisme. Van diverse boekjes hebben we al meerdere drukken laten maken.” Het volgende boekje komt dit najaar uit tijdens het open monumentenweekeinde. Dit zal over nieuwbouw van na 2000 gaan.